

Siyaset nedir?

Siyaset, toplumun gündelik yaşamı içinde sürüklenmek yerine ona bilinçli olarak yön verme eylemidir. Siyasetin kökeninde yönetim olgusu vardır. Yönetim, özünde üretime yönelik işbölümüyle ilgilidir. Göçebe toplulukların yerleşik yaşama ve tarımsal üretime geçmeleriyle birlikte kafa emeği ile kol emeği birbirinden ayrılmıştır. Kafa emeği, kol emeğinin yönetimiyle ilgilenmeye başlamış, böylece kafa emeği egemen sınıfın hizmetine girmiştir. Kafa emeği, yöneten-yönetilen ayrımının, egemen sınıfın artık ürüne el koyma ve paylaşırma yönteminin toplum gözünde meşrulaştırılması ile ilgilenir.

Arapça kökenli bir kavram olan "siyaset" seyislikten, yani at bakıcılığından gelir. Doğulu göçebe toplumda hayvanların ve insanların yönetimi aynı kavramla ifade edilmiştir. Avrupa'da aynı anlama gelen "politika" kavramı ise polis kelimesinden, yani Yunanca kentten gelir. Batı toplumunda insanların bir arada yaşadığı mekânsal alanın yönetimi öne çıkmaktadır. Ne var ki gerek doğulu gerekse batılı toplumda egemen sınıf, siyasetin üzerine kurulu olduğu üretim biçimi yerine insanların yönetimini öne çıkarmaktadır. Tüm sınıflı toplumlarda eşyanın değil insanların yönetimi siyaseti belirler.

Sömürünün meşrulaştırılması, temel sömürü biçiminin toplumda egemen düşünce olarak benimsetilmesini gerektirir. Sınıflı toplumlarda egemen sınıf temsilcisi olan hükümdarın kutsallaştırılması, sınıfların doğal görülmesi, mahrumiyetin ilahi kural sayılması gibi düşünceler egemen ideolojiyi meydana getirir. Egemen sınıf, yönetimi tartışma konusu olmaktan çıkarmak için egemen ideolojiyi kullanır. Ancak bu düşüncelerin gündelik hayatta etkili hale gelebilmesi için gündelik sorunlara yanıt verebilecek bir esnekliğe sahip olmaları gerekir. Siyaset işte tam da bunun için vardır.

ÖRNEK: Türkiye'de "işveren" kavramı, sermaye sınıfını işçileri sömüren değil onlara eklemek kazandıran bir kesim olarak gösterir. Bu ideolojik yaklaşım, örneğin TÜSİAD'ın Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini desteklemesi olarak güncel siyasete yansır.

Siyaset sınıflı toplumun kalıbına göre kafa emeğinin örgütlenmesidir. Ekonomik altyapı üzerinde yönetsel üstyapının hukuksal kalıplara göre örgütlenmiş haline devlet denir. Kısaca devlet, sınıflı toplumlarda egemenlerin elindeki yönetim aygıtıdır. Bu hem emekçilere

baskı yapar hem de onların sömürüye rıza göstermelerini sağlar. Toplumdaki tüm alternatif arayışların, sınıflı toplum düzeni içinde kalmasını garanti eder. Ne var ki sınıf mücadelesi, yönetim konusunu bir mücadele alanı haline getirmektedir. Sömürülen sınıflar, egemen ideolojiden tatmin olmayarak ondan koştukları zaman kendi siyasetlerini oluşturmaya başlarlar. Sömürülen emekçi sınıfların isyanları, alternatif düzen kurma ufkuna sahip olmasa da egemen sınıf karşısında toplumların gelişimini etkileyen siyasi çıkışlar yaratmıştır. Bunlar bazen emekçiler lehine egemen sınıfın taviz vermesine neden olmuş, zaman zaman devleti biçimlendirmiştir.

ÖRNEK: En büyük köleci devletlerden biri olan Antik Roma'da Spartaküs'ün başlattığı isyan tarihsel olarak ilk büyük emekçi kalkışması kabul edilir. Orta çağı sona erdiren dinamiklerden biri o dönemin köylü isyanlarıdır. Bizim tarihimizde emekçi kalkışmalarına örnek olarak Anadolu halkı içerisinde eşitlikçi bir düşünce akımına önderlik eden Şeyh Bedreddin gösterilebilir.

Kapitalizmde siyaset

Kapitalizmin temelinde meta üretimi olduğunu biliyoruz. Meta üretiminin gerçekleştiği piyasa, geliştiği çoğ-

rafyada dil, din, kültür gibi öğelerin türdeş hale gelmesi ihtiyacını doğurdu. Bu türdeşlik ulus kimliğini oluşturdu. Bu doğrultuda piyasanın geliştiği bölgeler feodal yapılardan ayrıştı veya daha gelişkin bölgelerle bütünleşti. Ülkelerin sınırlarını belirleyen ulus ve burjuva devrimleriyle kurulan **devletlerin niteliği, siyasetin ölçeği** hale geldi. Ulus sınıflara bölünmüş olduğu için devlet **sınıflar üstü** bir konum aldı.

ÖRNEK: Fransa'da bu durum 1789'daki Büyük Fransız Devrimi ile gerçekleşti. Balkanlarda piyasanın gelişmesi Osmanlı'da ayrılıkçı ulusal hareketlere kaynaklık etti. Türkiye Cumhuriyeti de Osmanlı eyaletlerini dışarıda bırakan Misak-ı Milli sınırları içerisinde bir milli burjuvazi yaratmaya girişti.

Burjuva devrimleriyle siyasetin toplumsallaşması, kutsallık, ayrıcalık gibi sorgulanmayan konuları sorgulanır hale getirirken, farklı toplumsal gruplar siyasi örgütlenmelere giriştiler, **siyasi partiler** oluşturdular. Siyasetin toplumsallaşması, her siyasi görüşün iktidar tarafından temsil edilmesi anlamına gelmedi. Ancak sermaye sınıfı kendi çıkarını toplumun tümünün çıkarları gibi sunmak suretiyle siyaset alanını belirledi. Burjuva devrimleri ile birlikte sermaye sınıfı diğer sınıfları da peşinden sürükledi. Siyasi

partiler esas itibariyle bu sürecin bir parçası olarak ortaya çıktılar. İşçi sınıfı siyasetinin güçlü bir şekilde ortaya çıkması ve tüm ezilen sınıfların kurtuluş yolunu aydınlatması için bir miktar daha zaman geçmesi gerekti.

ÖRNEK: Çiftçilerin, küçük üreticilerin çıkarlarını savunduğunu iddia eden geleneksel sağ partilerin başında gelen 1950'lerin Demokrat Partisi, CHP'den ayrılan büyük toprak sahipleri tarafından kuruldu. Ancak kuruluşundaki iddialarının aksine sermaye sınıfının çıkarlarını savundu.

İşçi sınıfı mücadelesi güçlendiği zaman, sermaye sınıfı kendi hizmetindeki siyaset yelpazesini genişletti. Sermaye partileri birbirlerinden farklı söylemler benimseyip siyaset alanını düzen içi alternatiflerle doldurdular. Bunların esas görevi işçi sınıfını sermaye ile uzlaştırmaktı. Uzlaşma zemini, sömürü düzeni bozulmadan sömürü düzeyine ayar vermek şeklindeydi. İşçi sınıfı mücadelesi zayıfladığı zaman sermaye partileri kendi sınıflarının çıkarlarını hemen hemen aynı söylemlerle savunmaya başladılar.

ÖRNEK: İşçi sınıfı siyasetinin baskın olduğu dönemde birçok kapitalist ülkede sosyal demokrat politikalar izleyen partiler iktidara geldi. İşçi sınıfı siyasetinin zayıfladığı dönemde sosyal demokrat partiler de sağ partiler gibi özelleştirmeci oldular. Türkiye örneğinde sağ partiler CHP'den türedi. 1960'dan sonra işçi sınıfı hareketi ve Türkiye İşçi Partisi'nin etkisinin artmasıyla CHP kendisini solda tarif etti. 1980 darbesinden sonra CHP kendisinden doğan sağ siyasete yeniden yaklaştı.

Kapitalist devlet

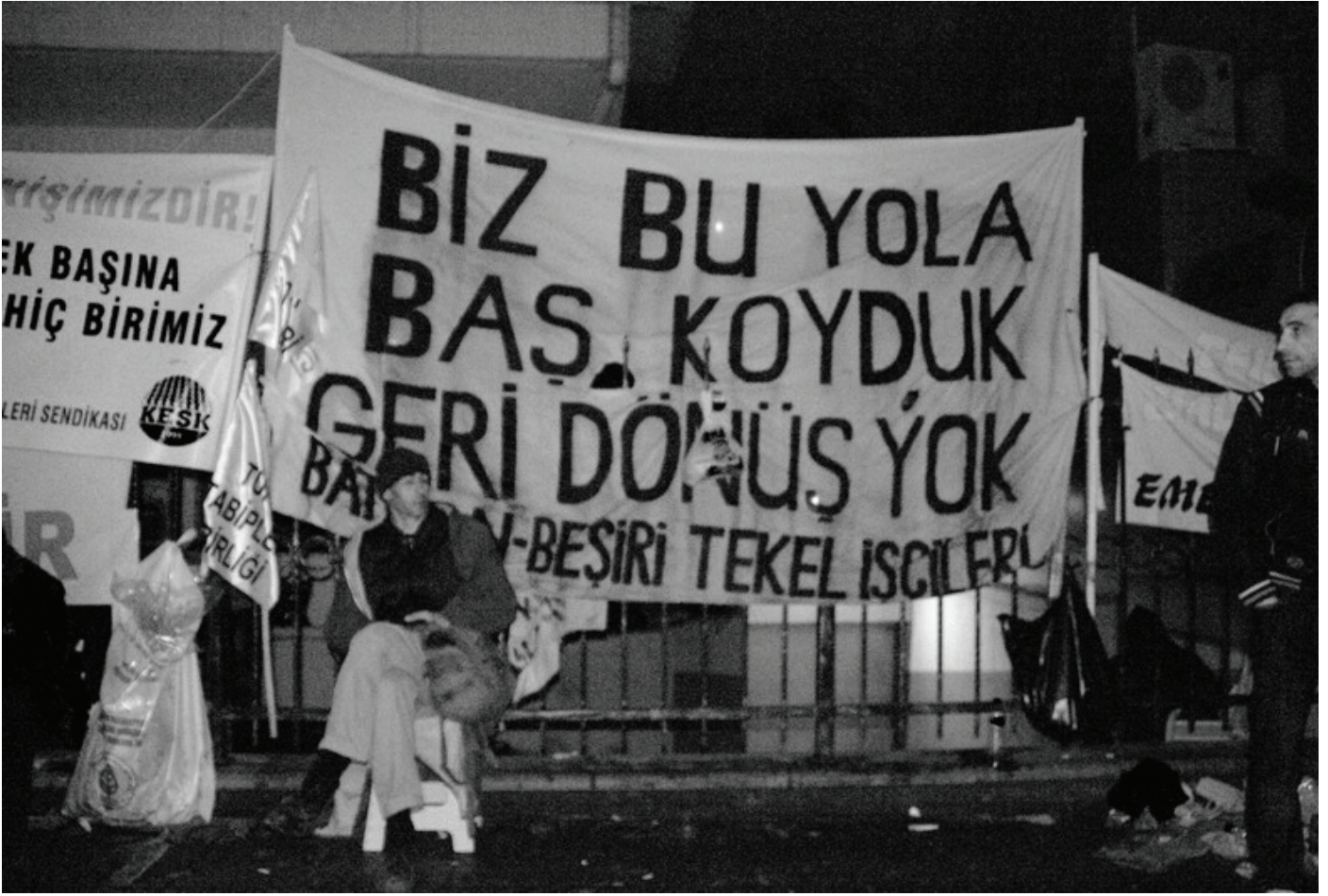
Kapitalizmin en ileri biçimi gibi gözükken liberal demokrasi de özünde bir sermaye diktatörlüğüdür. Sermaye kendi kurallarını işçi sınıfına dikte eder. Nasıl ki kapitalizmde sömürü doğrudan devlet eliyle değil piyasanın gizli eliyle yürütülüyorsa, devletin sermaye sınıfına bağlılığı da yasama, yürütme ve yargı erklerinin ayrılığı ile gizlenir. Birbirinden bağımsız gözükken bu erkler, devletin sınıflar üstünde bir konumda gözükmesini sağlar. Fakat erklerin kurduğu denge aslında sermaye diktatörlüğünü garanti altına alır.

Siyasetin sınırlarını çizen erkler, bağımsız bir görüntü verseler de aslında sermayeye bağımlıdırlar. Dolayısıyla oluşturdukları bütünlük, sermaye düzeninin işçi sınıfı mücadelesi karşısında da kırılğan değil esnek olmasını

sağlar. İşçi sınıfı yürütmede temsil edilemese de yasama düzeyinde işçi sınıfı dostlarının var olması, o da olmazsa yargının işçi sınıfının bazı haklarına sahip çıkabilmesi, sermaye düzenine boyun eğenler için avuntulara dönüşebilir. Bu tuzağa düşmemek için sermaye sınıfı ve işçi sınıfının tarihsel çıkarlarını bilmek gerekir. Sermaye sınıfının tarihsel çıkarı kapitalizmin sürmesidir. Güncel çıkarı ise sömürünün artmasıdır. Sermayenin tarihsel çıkarı ile güncel çıkarı her zaman birebir örtüşmez. Bu durumda sermaye siyaseti tarihsel çıkarı olan kapitalizmi ayakta tutmak adına güncel çıkarından taviz verebilir. Örneğin işçi sınıfının siyasallaşmasını engellemek için ekonomik konularda geri adım atabilir. Eğer işçilerin mücadelesini bu tavizle durdurabilirse sonrasında tavizini ziyadesiyle geri alır.

ÖRNEK: İşçilerden yana yasal düzenlemeler ve yargı kararları, arkasında sınıf siyaseti ve örgütlülüğü olmadığı zaman uygulanmamaktadır. Örneğin sendikaların örgütlenmediği çok sayıda sektörde işçiler sigortasız çalıştırılmaktadır. Ancak sınıf siyaseti ve örgütlülüğü güçlü ise, sermaye lehine yasaların fiilen aşıldığı görülmüştür. Memurların grev yapması yasak olmasına karşın 25 Kasım 2009'da kamu emekçilerinin düzenlediği fiili grev buna örnektir. Sermaye sınıfının işçilere taviz vererek mücadeleyi düşürme taktiği izlediği en önemli örneklerden biri ise TEKEL işçilerinin 4-C direnişidir.

İşçi sınıfı siyaseti

İşçi sınıfının tarihsel çıkarı, sınıfsız sömürsüz bir toplumun kurulmasıdır. Güncel çıkarı ise sömürü koşullarının azaltılmasıdır. Ancak sömürünün azaltılması için işçi sınıfının siyasal bilinç kazanması gerekir. Dolayısıyla işçi sınıfı siyaseti, işçi sınıfının **tarihsel çıkarları** ile **güncel çıkarlarını** çakıştırmaktır. Sermaye sınıfının sömürüyü azaltmak konusunda vereceği bir taviz, ancak işçi sınıfının kendi mücadelesine uzun vadeli bakmasıyla bir kazanım haline getirilebilir.

İşçi sınıfının siyasallaşması, kendi sorunu ile işçi sınıfının genel sorunları arasındaki bağı kurmasına bağlıdır.

Buna karşı sermaye sınıfı işçi sınıfını siyasetlesizleştirmeye çalışır. Emekçilerin siyaseti çıkar ilişkilerinin bir uzantısı, bir kurtlar sofrası olarak görerek siyasete hepten uzak durması sermayenin işine gelir. İşçi, ya bireysel çıkarı peşinde bu tarz bir siyasetin peşinden gitmeli ya da siyasetin kirli bir şey olduğunu düşünerek umutsuzca kendi köşesine çekilmelidir.

Sınıf mücadelesi tümüyle ulusal sınırlar içerisinde cereyan etmez. Bu bakımdan emperyalist-kapitalist sistemin büyüme, daralma, kriz, saldırganlık evreleri ulusal düzeydeki sınıf siyasetlerini etkiler. İşçi sınıfı evrensel bir sınıf olarak dünyadaki emperyalist-kapitalist sistemi reddeder. Fakat işçi sınıfının sermaye siyasetini alt edebileceği öncelikli birim ulus devlettir. Bu yüzden her ülkenin işçi sınıfının öncelikle kendi ülkesinde **siyasi iktidarı** alma perspektifine sahip olması gerekir.

ÖRNEK: Türkiye'de emekçilerin Irak'ın ABD emperyalizmi tarafından işgaline Türkiye'yi ortak edecek tezkereyi kitlesel olarak reddetmesi Meclis oylamasına yansımıştır. Bu anlık tutumun anti-emperyalist bir iktidar perspektifiyle NATO'ya, AB'ye karşı da sürdürülmesi mümkün iken bunun yapılamadığı noktada, Türkiye yeni emperyalist işgal maceralarına Libya, Suriye örneklerinde olduğu gibi sürüklenmektedir.

İşçi sınıfı siyaseti nasıl geriledi?

İşçi sınıfı siyaseti açısından iki önemli gerilemeden bahsedebiliriz. Dünyada, Sovyetler Birliği'nin çözülüşü ile birlikte işçi sınıfı iktidarlarının devrilmesi bunlardan biridir. Diğeri de kapitalizmin 1970'lerde girdiği kriz sonrasında sermaye sınıfının artan saldırılarına işçi sınıfının yanıt verememiş olmasıdır. Bunların sonucunda güncel mücadelelerde inisiyatif sermaye sınıfına geçmekle kalmamış, tarihsel kazanımlar da geri alınmaya başlanmıştır. Türkiye'de ise **12 Eylül darbesi** bir kırılma noktasıdır. İşçi sınıfının siyasi örgütleri kapatılmış, ekonomik örgütleri olan sendikalardan sınıf siyaseti dışlanmıştır. İşçi sınıfını siyaset dışı hale getirmek için toplumun genelinin **siyaset dışı** yoluna gidilmiştir. Böylece sorunlarını sınıfsal değil bireysel olarak algılayan, sermaye siyasetinin içinde çare arayan bir işçi tipi yaratılmıştır. İşçi sınıfı siyasetinin zayıflığında Cumhuriyetin kazanımları tasfiye edilmiş, 2. Cumhuriyet rejimi inşa edilmeye başlanmıştır. **Yürütme mutlak erk** haline gelmektedir. Hukuk, Ergenekon gibi siyasi kampanyalarla yeniden şekillendirilerek adalet yargının elinden alınmaktadır. Kanun Hükmünde Kararname gibi siyasi iktidarın otoritesini gösteren düzenlemelerle yasama organı devre dışı bırakılmaktadır. Yani bir tür faşizme gidilmektedir.

İşçi sınıfı siyasetinin zayıfladığı dönemde, siyasetin artık ulusal ölçeği aştığı izlenimi yaratılmıştır. Böylece işçi sınıfının iktidar hedefi bulanıklaştırılmaktadır. Bağımlı ülkelerin sermaye sınıfı, egemenliği tümüyle emperyalist siyasete devretmektedir. Buna bazen **küreselleşme** denilir, bazen **yerelleşme**. Ulus devletin üstüde veya altında siyaset alanları yaratmak sermayenin etkisini güçlendirmektedir. Çünkü ulus devlet işçi sınıfının mücadeleleriyle elde ettiği kazanımları taşımaktadır. Bunun karşısında emperyalizme AB, NATO gibi oluşumlarla entegre olmuş devletçikler yaratılmaktadır. Dolayısıyla ulus devlet içinde işçi sınıfı, bağımsızlık ve özgürlük getirebilecek tek sınıfsal güç olarak belirmektedir.

ÖRNEK: Türkiye'ye Avrupa Birliği'nin benimsetmeye çalıştığı Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, tüm kamu hizmetlerinin şirketlerin yönetimine devredilmesini önermektedir. Her yerel yönetim hem kendi kaynakları konusunda özerk olacak hem de yabancı sermaye ile ilişki kurabilecektir. Emperyalizmin el attığı sosyalist ülkelerde, zorla veya demokratikleşme adı altındaki programlarla işçi sınıfının kamucu kazanımları tasfiye edilmiştir, edilmektedir.

TARTIŞMA SORULARI

- 1-) Sermaye sınıfı kendi siyasetini işçilere karşı nasıl kullanmaktadır?
- 2-) Egemen ideoloji nasıl oluşur? Egemen ideoloji ve burjuva siyaseti arasındaki bağı gösteren örnekler verebilir miyiz?
- 3-) İşçi sınıfı siyaseti etki kazandığı ve örgütlenmeye başladığı zaman sermaye sınıfı ne gibi önlemler alır?
- 4-) İşçi sınıfının ve sermaye sınıfının tarihsel çıkarları ve güncel çıkarlarını örneklerle açıklayabilir misiniz?
- 5-) İşçi sınıfı siyasetinin en temel kuralları ve değerleri nelerdir? Burjuva siyasetinin bazı açılımlarının işçi sınıfı açısından hayrı olabilir mi?

